

ชื่องานวิจัย	การขับเคลื่อนชุมชนเพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุให้ใช้ชีวิตอย่างมีความสามารถด้านการมีส่วนร่วม
ชื่อผู้วิจัย	1. อาจารย์ ดร.พรรณภัทร ปลั่งศรีเจริญสุข 2. อาจารย์ ลิขสิทธิ์ พุฒเขียว
หน่วยงาน	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
แหล่งทุนอุดหนุนการวิจัย	งบประมาณแผ่นดินประจำปี พ.ศ. 2561 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีที่เสร็จ	พ.ศ. 2562
ประเภทการวิจัย	การวิจัยประยุกต์
สาขาวิชา (อ้างอิงตาม วช.)	การศึกษา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างมีความสามารถด้านการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในประเทศไทย 2) พัฒนากิจกรรมขับเคลื่อนชุมชนเพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุให้ใช้ชีวิตอย่างมีความสามารถด้านการมีส่วนร่วม 3) ทดลองและประเมินกิจกรรมขับเคลื่อนชุมชนเพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุให้ใช้ชีวิตอย่างมีความสามารถด้านการมีส่วนร่วม 4) สังเคราะห์ปัจจัยและแนวทางการขับเคลื่อนชุมชนเพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุให้ใช้ชีวิตอย่างมีความสามารถด้านการมีส่วนร่วม โดยดำเนินการวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนา ในลักษณะการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) วางแผนงานวิจัยและกำหนดแนวทางการดำเนินโครงการ 2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) ศึกษาข้อมูลสภาพการใช้ชีวิตอย่างมีความสามารถของผู้สูงอายุโดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ จำนวน 400 คน เลือกจากการสุ่มแบบชั้นภูมิตามภูมิภาค และศึกษาข้อมูลพื้นที่กรณีตัวอย่างการปฏิบัติที่ดีในภูมิภาคต่าง ๆ จำนวน 3 พื้นที่ 4) เลือกพื้นที่จัดตั้งทีมงานและวางแผนกิจกรรมขับเคลื่อนชุมชนเพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุให้ใช้ชีวิตอย่างมีความสามารถด้านการมีส่วนร่วม ใน 4 พื้นที่ 5) ดำเนินกิจกรรม 6) สรุปและนำเสนอผลการดำเนินกิจกรรมและแนวทางการขับเคลื่อนชุมชนฯ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างมีความสามารถด้านการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า ผู้สูงอายुर้อยละ 33.50 ใช้ชีวิตอย่างมีความสามารถ โดยส่วนใหญ่เป็นการเข้าร่วมหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ กับครอบครัว โดยเป็นผู้ให้คำแนะนำ อบรม สั่งสอน ให้ศีลให้พร ลูกหลาน ด้านกิจกรรมในสังคม เป็นสมาชิก กลุ่ม ชมรม องค์กรต่าง ๆ สิ่งที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน สังคม มากที่สุดคือ ข้อมูลข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 55.00 และพบว่า

ผู้สูงอายุร้อยละ 65.50 ไม่ได้วางแผนเกี่ยวกับงานหรือกิจกรรมที่ตั้งใจจะทำเมื่ออยู่ในวัยสูงอายุ และผู้สูงอายุร้อยละ 66.50 ไม่ได้ใช้ความสามารถของตนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนและสังคม ผลการศึกษากรณีชุมชนที่เป็นตัวอย่างการปฏิบัติที่ดีในการส่งเสริมผู้สูงอายุให้ใช้ชีวิตอย่างมีความสามารถ พบว่า บริบทพื้นที่มีผลต่อสภาพสังคมและแนวทางการขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุในชุมชน ผู้สูงอายุมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนโดยมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ร่วมคิดร่วมวางแผน และร่วมประเมินผล

ผลการพัฒนา ทดลองและประเมินกิจกรรมขับเคลื่อนชุมชนเพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุให้ใช้ชีวิตอย่างมีความสามารถด้านการมีส่วนร่วม พบว่า การพัฒนากิจกรรมขับเคลื่อนชุมชนเพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุให้ใช้ชีวิตอย่างมีความสามารถด้านการมีส่วนร่วมมี 5 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1) กำหนดคณะทำงาน สร้างความเข้าใจร่วมกัน 2) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ 3) ตัดสินใจและวางแผนการจัดกิจกรรม 4) ดำเนินการตามแผนที่กำหนด 5) ติดตาม ประเมินผล และขยายผล โดยผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการระดมความคิดและตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามประเมินผล ผลการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ได้แก่ ผู้สูงอายุมีร่างกายแข็งแรง มีความสุข มีความกล้า ความมั่นใจ เห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้น สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชนมากขึ้น และได้แนวทางส่งเสริมผู้สูงอายุในชุมชนมากขึ้น ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ผู้สูงอายุ กลุ่ม/ชมรมผู้สูงอายุ ผู้นำ กิจกรรม หน่วยงานสนับสนุน และบริบทชุมชน

แนวทางการขับเคลื่อนชุมชนเพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุให้ใช้ชีวิตอย่างมีความสามารถด้านการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้สูงอายุและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผ่านกระบวนการกลุ่มและกิจกรรมกลุ่ม เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนและผลักดันให้ผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน สมาชิกกลุ่ม หรือองค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมกันดำเนินการเพื่อสร้างโอกาสที่เหมาะสมสำหรับการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตตามวัยที่สูงขึ้น ให้สามารถดูแล/พึ่งตนเองและผู้อื่นได้ กลยุทธ์สำคัญ ได้แก่ การเชิญช่วยเหลือ เอื้อเพื่อแบ่งปัน การชวน พบปะ สังสรรค์ เรียนรู้ ดูงาน พูดคุย และการเชื่อมสัมพันธ์ในครอบครัว เพื่อนบ้าน กลุ่มและเครือข่าย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ทีมวิจัยหลัก ทีมวิจัยรอง นักวิจัยในพื้นที่ ผู้เกี่ยวข้อง ผู้สูงอายุ กลุ่ม ชมรม หรือองค์กร ชุมชน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน องค์กร สถานศึกษา ผลการขับเคลื่อนชุมชนในด้านการมีส่วนร่วม ควรคำนึงถึงการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ 1) มีโอกาสพบปะพูดคุย เข้าถึงข้อมูล 2) มีเพื่อน มีคนผูกพัน ใกล้ชิด 3) มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น และเห็นคุณค่าของตนเองที่มีต่อกลุ่ม ชุมชน

คำสำคัญ ผู้สูงอายุ การขับเคลื่อนชุมชน การใช้ชีวิตอย่างมีความสามารถของผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วม